

АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ У СТАНОВЛЕННІ РИНКУ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Трохлюк Т.М.

Національний університет водного господарства та природокористування

Розроблені концептуальна схема екологізації ринкових відносин землекористування. Запропоновані передумови екологізації ринку земель сільськогосподарського призначення із врахуванням природних факторів та ринкових трансформацій у функціонуванні економіки. Основними з них є баланс інтересів держави, орендарів та фермерів; ціноутворення земель та відповідальність за її якість; заборона на зміну цільового призначення сільськогосподарських земель; формування ефективної та адекватної аграрної політики шляхом впровадження принципів функціонування спільної аграрної політики ЄС та ін. Доведено, що способи державного регулювання розвинених ринкових відносин мають узгоджуватись із положеннями проекту Закону України «Про ринок земель».

Ключові слова: екологізація ринку, земельні ресурси, трансформація, природокористування.

Постановка проблеми. Поступ України із прозбудови ринкових відносин у галузі природокористування та охорони природних ресурсів трансформується у використання методології системного оцінювання в цілому природного капіталу. Насамперед це стосується земельних ресурсів сільськогосподарського призначення. Економічним принципом у використанні земельних ресурсів є бажання їх використання із найменшими витратами та найбільшими вигодами. З екологічної точки зору існує низка проблем у оцінюванні і розрахунках синергетичних явищ і ефектів за браку метрологічного забезпечення та методик обрахунку. Із соціальної точки зору земельні ресурси є невідомою частиною життєзабезпечення населення. Україна відзначається високим рівнем сільськогосподарської освоєності проте починаючи з 1990 року в Україні простежується тенденція до зменшення сільськогосподарської освоєності земельного фонду. Вилучення малопродуктивних земель з обробітку є світовим досвідом та показує, що підвищення ефективності сільського господарства як галузі можливе лише за умов інтенсивного використання високородючих ґрунтів і зниження вкладень у малопродуктивні землі. У процесі виконання заходів земельної реформи в Україні не було проведено екологізацію землекористування. На значних територіях меліоративні системи припинили свою дію, але такі землі й досі вважаються осушуваними. Спостерігається втрата економічного інтересу до малородючих, заболочених, залужених й заліснених у природний спосіб. Між тим, одним із головних результатів земельної реформи мала стати оптимізація структури земель країни, у тому числі зменшення обробки площ деградованих і малопродуктивних сільськогосподарських угідь.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням екологічних питань сільськогосподарського землекористування в Україні займалися такі науковці, як: В.Г. Андрійчук, І.К. Бистряков, О.І. Гуторов, Д.С. Добряк, Л.Я. Новаковський, М.Г. Ступень, А.М. Третяк, А.Г. Мартин, В.Я. Месель-Веселяк, П.П. Руснак, Ю.М. Палеха та ін. Ефективність використання землі та їх трансформацію вивчали: В.М. Заяць, С.М. Волков, С.О. Осипчук, М.М. Федоров, О.В. Паленичак, Н.Є. Стойко, О.М. Гарнага [1–6] та ін.

Однак подальше реформування відносин власності на землю, формування ринку земель сільськогосподарського призначення та інституціонально-правові умови землекористування потребують більш детального аналізу проблем використання деградованих, радіаційно забруднених, трансформованих земель особливо у зоні Полісся України на

збалансований розвиток територіально-господарських систем з урахуванням інтересів держави [7].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз стану і тенденцій щодо екологізації землекористування та врахування залуження, природного заліснення, ренатуризації меліорованих земель, збереження біорізномаття, використання під вирощування енергетичних культур та ринкових відносин щодо земельних ресурсів сільськогосподарського призначення має бути направлений на вивчення досвіду зарубіжних країн, гармонізацію законодавчо-нормативних документів, систематизацію інновацій та врахування особливостей їх використання і трансформації. Вирішення таких задач задекларовано нашою державою у: пункті 8.5 «Енергетична стратегія України на період до 2030 р» (Розділ 3); Угоді про асоціацію між Україною та ЄС (Лісове господарство, Стаття 294: розділ 3.2, Біоенергетика, Розділ V: стаття 338 та ін.); «Земельному кодексі України»; Законі України «Про Державний земельний кадастр» та інших законодавчо-нормативних документах [8–12].

Метою дослідження є врахування трансформації земельних ресурсів та їх екологічного стану для вдосконалення відносин власності, формування ринку сільськогосподарських земель, створення умов для найбільш ефективного регулювання всіх видів природокористування.

Виклад основного матеріалу. Збереження продуктивності сільськогосподарських угідь, підвищення їхньої екологічної стійкості та родючості ґрунтів, впровадження екологічно та економічно обґрунтованих систем ведення сільського господарства, врахування природної трансформації необхідні для еколого-економічного обґрунтування вилучення (викупу) та інших способів використання земель для несільськогосподарських потреб. У Загальнодержавній програмі і використанні та охорони земель передбачалось зниження рівня сільськогосподарської освоєності території на 3047,9 тис. га ріллі та зниження розораності шляхом виведення деградованих, малопродуктивних і техногенно забруднених земель з інтенсивного сільськогосподарського використання та їхнього переведення у природні угіддя шляхом консервації до 2015 р. У майбутньому такі землі передбачено використовувати з обмеженням щодо вирощування певних сільськогосподарських культур, розорювання сіножатей і пасовищ, використання деградованих малопродуктивних, а також техногенно забруднених земельних ділянок [13].

В ролі критерію оцінки ефективності використання земель має виступати збільшення виробни-

цтва продукції сільського господарства на одиницю витрачених ресурсів за умови дотримання екологічних вимог землекористування та підвищення родючості ґрунтів. Одним з основних показників ефективності використання земельно-ресурсного потенціалу є продуктивність угідь, яка визначається урожайністю сільськогосподарських культур і залежить від ґрунтово-кліматичних умов, рівня розвитку продуктивних сил при забезпеченні оптимальної відповідності фактичної структури землекористування природно-економічним умовам.

Тому в основу ринку земель необхідно покласти методологію «зеленої» економіки, синергетичних ефектів в економіці природокористування, підвищення продуктивності землі через її ефективніше використання незалежні методи оцінювання стану і тенденцій в аграрному і лісовому господарстві для розвитку сільських територій в цілому як концептуального напрямку розвитку держави за євро інтеграційним напрямом а також переваг і загроз, що можуть виникнути при цьому.

При врахуванні трансформації земельних ресурсів та аграрного природокористування необхідно враховувати системні ознаки земельних ресурсів: сумарний (сумарна оцінка і продуктивність за напрямками використання – водних, сільськогосподарських, лісових, мінеральних); емерджентність (сукупна продуктивність екосистем як територіального фактору щодо земельних ресурсів у сумі є більшою за просту суму продуктивностей компонентів); цінність земельних ресурсів (включає одночасно вартість використання і вартість їх використання); територіальне обмеження пропозиції земельних ресурсів та природного капіталу в цілому (склад, якість та його кількісні ознаки); постійне збільшення антропогенного навантаження на земельні ресурси та врахування географічного розміщення, природно-кліматичних умов, якісних та кількісних характеристик; потребу у земельних ресурсах як фактору виробництва тощо.

Досвід економічно розвинених країн свідчить про доцільність приватизації сільськогосподарських земель не в повному масштабі, а в частковому, коли приватизується земля, а права на налаштування та інші форми незворотного розвитку земель остаються в руках держави. Така політика могла б сприяти довгостроковій охороні особливо цінних сільськогосподарських угідь. Звідси, важливим питанням є вирішення завдань еколого-економічного обґрунтування сталого аграрного природокористування та розвитку сільського господарства, що може бути досягнуто внаслідок досконалого вітчизняного законодавства та використання переваг імплементації досвіду світу в умовах міжгалузевої інтеграції та глобалізації.

Трансформація земельних відносин призвела до створення нової структури землекористування, яка не враховує змін та впливу на НПС. Теоретичні та практичні дослідження у аграрному природокористування, в наш час, синтезують положення гармонізації законодавчо-нормативних документів, системоутворючі методологічні розробки, інтегральні критерії оцінювання, практичні аспекти ринкових перетворень в економіці на базі інформації про тури агрохімічного обстеження та ГІС-технологій.

Отже, такі позитивні аспекти засвідчують, що ринок сільськогосподарської землі є необхідною умовою розвитку аграрного сектору. Для функціонування ринку землі в Україні потрібно розробити інституційну базу функціонування ринку землі, яка б визначала інституційні засади продажу та володіння землею. Важливими аспектами цієї інституційної програми мають бути: а) кадастровий моніторинг,

б) планування використання земельних ресурсів у рамках відповідного законодавства, в) реєстрація прав власності на землю, г) реєстрація застав та інших зобов'язань, пов'язаних із власністю на землю, д) вирішення конфліктів; е) іпотека землі.

Переваги від створення вільного ринку землі для селян буде отримання можливості продажу паїв, що призведе до зростання вартості оренди землі. Селяни зможуть отримати банківське фінансування під заставу землі для розвитку власного бізнесу та залучення інвестицій. Для малого та середнього бізнесу земля є активом, під який можна отримати фінансування для розвитку господарств. Для великого бізнесу відкриття ринку дасть їм можливість працювати із земельними активами (орендованими, власними), отримувати банківське фінансування за значно нижчими відсотками – за рахунок зменшення ризиків для банків. Перевагою для банківської системи є: введення в обіг ліквідного активу – вартість у десятки мільярдів доларів США, що є передумовою до виходу з економічної кризи всієї країни.

Сильні сторони ринку земель: природно-кліматичні умови та якість ґрунтів є сприятливими для розвитку сільськогосподарського виробництва; здійснено перерозподіл земель з одночасною передачею їх у приватну власність та користування; існує політичний та суспільний запит на вирішення «земельного питання»; існують передумови для покращення інноваційного та інвестиційного клімату в аграрному секторі економіки; значний потенціал регулювання земельних відносин економічними методами.

Тому в наш час вирішенню підлягають такі трансформаційні проблеми у функціонуванні суспільства, економіки та антропогенні проблеми:

1. Відсутність суспільно-політичного консенсусу щодо ринку сільськогосподарських земель та послідовності земельної реформи, існування мораторію на відчуження і зміну цільового призначення земель сільськогосподарського призначення.

2. Незавершеність реформування земельно-реєстраційної системи поєднується з неефективним управлінням земельними ресурсами. Кадастрова система та система реєстрації речових прав на нерухоме майно є складними у користуванні для громадян. Централізація владних повноважень у органів державної влади викликало незацікавленість органів місцевого самоврядування у земельних перетвореннях.

3. Незахищеність речових прав на землю. Реалізація прав власності на землю залишається досить проблематичною через недосконалість судової системи, недоліки в регулюванні житлових і земельних відносин, неефективності дуальної системи земельного кадастру та системи реєстрації речових прав на нерухоме майно.

4. Відсутність балансу інтересів орендарів та орендодавців земель сільськогосподарського призначення. Нерідко орендодавці практично неспроможні контролювати використання своїх земель і забезпечувати виконання орендарями умов договорів оренди.

5. Наразі приватна власність на землі сільськогосподарського призначення розпорошена серед 6,92 млн. громадян України, що створює проблеми адміністративного та економічного характеру в господарському використанні цієї землі. В 2013 році сільськогосподарські підприємства обробляли 20,3 млн. га сільгоспугідь, з яких 17,4 млн. га (або 84,5%) було взято в оренду у землевласників. Отже, виробники змушені працювати із значною кількістю орендодавців, що спричиняє додаткові транзакційні витрати [14].

7. Слабке адміністрування, а відтак існування загальнопоширеної корупції. Земельне законодавство недосконале, процедури носять бюрократичний характер. Механізми набуття прав на землю залишаються складними і непрозорими та не передбачають добросовісної конкуренції. Мають місце затягування із державною реєстрацією оренди основних та похідних прав на землю тощо.

8. Земельні ресурси, що знаходяться у власності держави використовуються неефективно та не ви-

користовуються в інтересах суспільства та місцевих громад. Значна кількість земельних ресурсів приватної власності не використовується (невикористана спадщина, незацікавлені власники) або перебуває на тіньовому ринку землі (неоформлені договори оренди).

9. Слабкий захист прав землевласників. Консолідована, але соціально не виважена позиція сільськогосподарських виробників щодо ринку оренди землі.

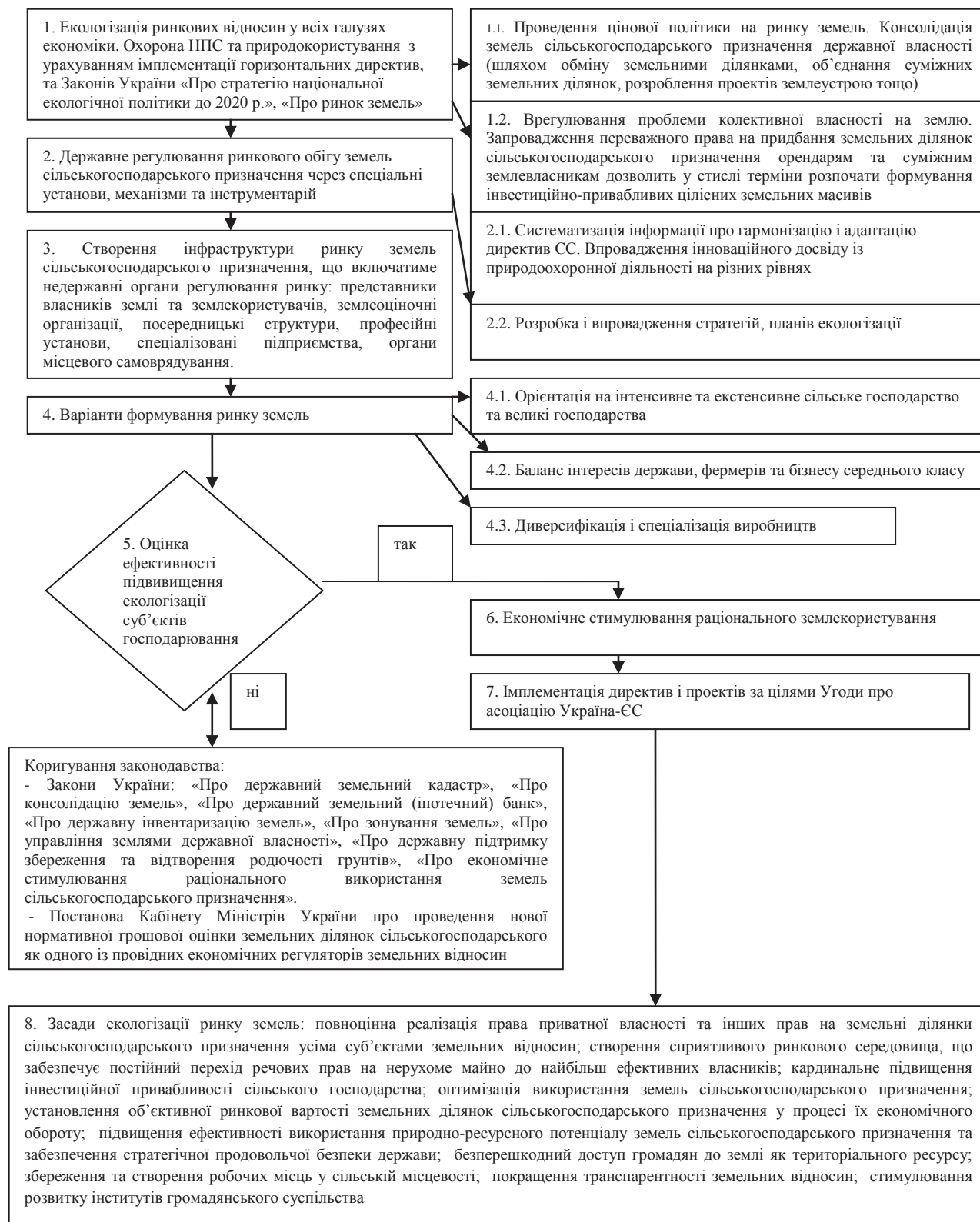

Рис. 1. Концептуальна схема екологізації ринкових відносин землекористування

10. Зарегульованість економічного обороту земель, зокрема складність адміністрування земельних відносин.

11. Фрагментація землекористування.

12. Негативні наслідки земельної реформи в частині паювання сільськогосподарських земель (невизначеність правового режиму польових доріг, господарських дворів, лісосмуг тощо).

11. Відсутність належної взаємодії між органами державної влади та самоврядуванням.

Звідси необхідними передумовами для екологізації ринку земель мають стати:

– бачення головних цілей і завдань формування ринку земель;

– стимулювання приватної, в основному дрібновласницької ініціативи в аграрний сектор, уникнувши при цьому збезземелення українських громадян;

– врахування досвіду більшості країн світу, де законодавство жорстко регламентує рух сільськогосподарських ділянок в інтересах фермерських господарств;

– завершення робіт із створення земельного кадастру, яким будуть встановлені чіткі межі земельних ділянок та їх законні власники на всій території України;

– розробка обґрунтованої методики визначення мінімальної ціни землі з урахуванням її родючості, розташування та інших характеристик для кожного регіону України;

– не допущення продажі земель на комерційній основі;

– прийняття Законів України «Про обіг земель сільськогосподарського призначення», «Про ринок земель»;

– заборона на зміну цільового призначення сільськогосподарських земель протягом 10 -ти років після набуття у власність [14];

– мінімальний розмір орендної плати – 3% від нормативної грошової оцінки землі [14];

– встановлення штрафного мита за продаж сільськогосподарських земель протягом 10 років з моменту її придбання у власність: від 100 відсотків нормативної грошової оцінки земельної ділянки при продажу у перший рік з поступовим зменшенням цього розміру щорічно на 10% [14];

– необхідність реєстрації продавців сільськогосподарських земель;

– встановлення мінімального строку оренди сільськогосподарських земель – не менше 7 років [14];

– позбавлення права власності на сільськогосподарські землі за несплату земельного податку через 2 роки;

– встановлення підвищеного на 50% земельного податку для тих, хто 2 роки не використовує сільськогосподарські землі;

– повторна купівля – продаж сільськогосподарських земель варто допускати лише після використання земельної ділянки за призначенням впродовж 5-10 років (виходячи з можливості ротації сівозмін землевласниками), [14];

– врахування позитивних явищ консолідації земель. На відміну від запропонованого у Проекті Закону України «Про ринок Земель» [15], консолідацію трансформованих сільськогосподарських земель необхідно розуміти як комплекс науково обґрунтованих заходів, що полягають в еколого-економічному обґрунтуванні зміни призначення та використання (або не використання) земель, що зазнали забруднення, залуження, заліснення, ренатурізації меліорованих земель тощо, розміщення у масиві земель сільськогосподарського призначення,

з метою створення найбільш ефективного природо-користування й їх природоохорони

– стартова ціна продажі земель формується після експертної грошової оцінки з урахуванням вимог методики «Про Порядок нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення»; «Про Порядок нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів»;

– створення необхідної інфраструктури земельного ринку (Державний земельний банк і Державний земельний фонд, незалежні аналітичні чи моніторингові центри регулювання аграрних ринків), запровадження механізму державного регулювання цього ринку тощо;

– не припустиме поєднання агрохолдингів із відповідною політичною владою;

– формування ефективної та адекватної аграрної політики шляхом встановлення підтримуючої законодавчої, адміністративної та регуляторної систем задля стимулювання приватних інвестицій в сільське господарство за зразком принципів функціонування спільної аграрної політики ЄС: однакові інструменти та стимули для переваги внутрішнім виробникам товарів над імпортованими, спільна фінансова відповідальність за ринкову та цінову політику ЄС, реформа МакШеррі щодо механізмів підтримки сільськогосподарських виробників, вирівнювання сільськогосподарських та несільськогосподарських доходів, створення багатифункціональної ролі європейського фермерства та їх відповідальності за дотримання відповідних екологічних норм, направлення заощаджень від перекресної відповідності на агроекологічні заходи і на розвиток сільських територій, отримання прямих платежів фермерами незалежно від своїх виробничих рішень, формування обов'язкової частки необроблюваних земель (до 10%) [16, 17].

Прийняття закону України «Про ринок земель» сприятиме запровадженню регульованого ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення, підвищення ліквідності землі як економічного активу, визначення порядку проведення земельних торгів (рис. 1). Шляхи і способи державного регулювання розвинених ринкових відносин мають узгоджуватись із положеннями Проекту Закону України «Про ринок земель» та у прямий або опосередкований спосіб відображати екологічні і трансформаційні аспекти становлення ринку земель [18].

1. Заборона надмірної концентрації земельних ділянок сільськогосподарського призначення у власності однієї особи (наприклад, Полісся – 1500 гектарів; Лісостеп – 1750 гектарів).

2. Запровадження диференційованих ставок державного мита за посвідчення угод за якими відбувається перехід прав на земельні ділянки.

3. Встановлення кваліфікаційних вимог до покупців земельних ділянок сільськогосподарського призначення дозволить забезпечити концентрацію земель у власності безпосередніх виробників сільськогосподарської продукції, наприклад: фермерські господарства; громадяни які займаються веденням товарного сільськогосподарського виробництва та мають досвід роботи у сільському господарстві не менше 5 років.

4. Обмеження участі іноземного капіталу у придбанні земель сільськогосподарського призначення дозволить для: корпоративних підприємств холдингових компаній; підприємств з іноземними інвестиціями; іноземних підприємств; приватних підприємств, що діють на основі приватної власності інозем-

них громадян, осіб без громадянства чи іноземних суб'єктів господарювання; спільних підприємств.

5. Запровадження переважного права на придбання земельних ділянок сільськогосподарського призначення орендарям та суміжним землевласникам права на переважне придбання земельних ділянок у державну власність дозволить у стислі терміни розпочати формування інвестиційно-привабливих цілісних земельних масивів.

6. Створення інфраструктури ринку земель сільськогосподарського призначення, що включатиме недержавні органи регулювання ринку, які частково можуть фінансуватися державою, до складу яких входить будуть представники власників землі та землекористувачів, землеоціночних організацій, посередницьких структур, професійних установ, спеціалізованих підприємств з проведення земельних торгів, органів місцевого самоврядування, місцевих державних адміністрацій.

Висновки і пропозиції. Для екологічно доцільного, соціально відповідального ринку сільськогосподарських земель необхідно вирішувати такі трансформаційні проблеми у функціонуванні суспільства, економіки та антропогенні проблеми щодо

сільськогосподарських земель: відсутність суспільно-політичного консенсусу щодо становлення ринку сільськогосподарських земель; відсутність балансу інтересів держави, орендарів та орендодавців земель сільськогосподарського призначення; недосконалість земельного законодавства; слабкий захист прав землевласників; складність адміністрування земельних відносин; врахування досвіду більшості країн світу (рух сільськогосподарських ділянок в інтересах фермерських господарств); завершення робіт із створення земельного кадастру; ціноутворення земель та відповідальність за її якість; заборона на зміну цільового призначення сільськогосподарських земель; мінімальний розмір орендної плати; встановлення штрафного мита за продаж сільськогосподарських земель протягом 10 років з моменту її придбання у власність; правила повторної купівлі; створення необхідної інфраструктури земельного ринку та формування ефективної та адекватної аграрної політики шляхом встановлення підтримуючої законодавчої, адміністративної та регуляторної систем задля стимулювання приватних інвестицій в сільське господарство за зразком принципів функціонування спільної аграрної політики ЄС та ін.

Список літератури:

- Третяк А. М. Земельні ресурси України та їх використання / Бабміндра Д. І., Третяк А. М. – К.: ТОВ «ЦЗРУ», 2003. – 143 с.
- Заяць В. М. Розвиток ринку сільськогосподарських земель: монографія / Заяць В. М. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 166 с.
- Осипчук С. О. Сучасний стан сільськогосподарських угідь України та заходи його поліпшення / Осипчук С. О., Дорош Й. М. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 77.121.11.22/ecolib/6/33.doc
- Федоров М. М. Земельна реформа і розвиток земельних відносин / М. М. Федоров // Економіка АПК. – 2011. – № 7. – С. 57.
- Паленичак О. В. Раціональне землекористування в умовах збалансованого розвитку агропромислового виробництва / О. В. Паленичак // Економіка АПК. – 2012. – № 2. – С. 32.
- Палеа Ю. М. Розвиток грошової оцінки земель в Україні на сучасному етапі / Ю. М. Палеа // Землеустрій і кадастр. – 2011. – № 1. – С. 28-31.
- Pagiola S. Assessing the Economic Value of Ecosystem Conservation [Electronic recourse] / S. Pagiola, K. von Ritter, J. Bishop. – World Bank, 2004. – Accessed mode: <http://129.3.20.41/eps/othr/papers/0502/0502006.pdf>
- Енергетична стратегія України на період до 2030 р. [Електронний ресурс] Доступно за адресою zakon.rada.gov.ua/go/n0002120-13
- Угода про асоціацію між Україною та ЄС... [Електронний ресурс] Доступно за адресою www.kmu.gov.ua/kmu/control/ru/.../article?art...
- Земельний кодекс України – Законодавство України. [Електронний ресурс] Доступно за адресою zakon.rada.gov.ua/go/2768-14
- Про Державний земельний кадастр. [Електронний ресурс] Доступно за адресою zakon.rada.gov.ua/go/3613-17
- Біоенергетика. Консультативний документ № 11 Біоенергетика в Україні: конкурентоспроможність сільськогосподарських культур та іншої сільськогосподарських і лісгосподарських матеріалів [Електронний ресурс] Доступно за адресою http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/Agriculture_dialogue/2007/Bioenergyproduction_in_UkraineLakemeyer.pdf
- Загальнодержавна програма використання та охорони земель. [Електронний ресурс] Доступно за адресою www.myland.org.ua/index.php?id=1532&lang=uk
- Ініціатива Міністерства аграрної політики та продовольства України. Базові матеріали. Земельна реформа. Електронний ресурс. Доступно за адресою <http://minagro.gov.ua/node/16025>, <http://minagro.gov.ua/node/16017>
- Про ринок земель: проект Закону України // Голос України – 25 січня 2012 – № 44 (5264). – С. 14-20.
- AGRA EUROPE (2005a): Shape of New Rural Policies. Weekly News, London, January 21, 2005.
- Щодо розвитку ринку сільськогосподарських угідь в Україні І. І. Червен, М. І. Кареба. Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2014. – Вип. 1. – С. 11.
- Проект Закону про ринок земель – Верховна Рада України. Електронний ресурс. Доступно за адресою w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?..

Трохлюк Т.Н.

Национальный университет водного хозяйства и природопользования

АСПЕКТЫ ЭКОЛОГИЗАЦИИ И ТРАНСФОРМАЦИИ В СТАНОВЛЕНИИ РЫНКА ЗЕМЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ

Аннотация

Разработанная концептуальная схема экологизации рыночных отношений землепользования. Предложенные предпосылки экологизации рынка земель сельскохозяйственного назначения с учетом природных факторов и рыночных трансформаций в функционировании экономики. Основными из них являются баланс интересов государства, арендаторов и фермеров; ценообразование земель и ответственность за ее качество; запрет на изменение целевого назначения сельскохозяйственных земель; формирование эффективной и адекватной аграрной политики путем внедрения принципов функционирования совместной аграрной политики ЕС и др. Доказано, что способы государственного регулирования развитых рыночных отношений должны согласовываться с положениями проекта Закона Украины «О рынке земель».

Ключевые слова: экологизация рынка, земельные ресурсы, трансформация, природопользование.

Trokhliuk T.M.

National University of Water Management and Natural Resources Use

ASPECTS OF GREENING AND TRANSFORMATION IN THE FORMATION OF LAND MARKET

Summary

The conceptual scheme of greening of land market relations has been developed. The conditions of greening of agricultural land market, taking into account natural factors and market transformations in the economy, have been proposed. The main ones are the balance of interests of the state, tenants and farmers; pricing of land and responsibility for its quality; ban on changing purpose of agricultural land; formation of effective and adequate agricultural policy by implementing principles of the EU Common Agricultural Policy and others. It is proved that the methods of state regulation of market relations have to comply with the provisions of the Law of Ukraine «On Land Market»

Keywords: greening of the market, land, transformation, natural resources use.

УДК 658:005.55

РЕІНЖИНІРИНГ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА

Чайковська М.А., Маленко М.В.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»

У статті розглянуто аналіз сутності реінжинірингу, його відмінність від інших програм поліпшення роботи підприємства. Систематизовано алгоритми проведення реінжинірингу. Обґрунтовано параметри конкурентоспроможності та роль реінжинірингу у формуванні додаткових конкурентних переваг, методи впливу на функціонування компанії. Наведено приклади успішних результатів впровадження реінжинірингу на світових підприємствах.

Ключові слова: реінжиніринг, конкурентоспроможність, менеджер, реструктуризація, конкурентна перевага товару, ефективність роботи.

Постановка проблеми. Питання сучасного стану і розвитку реінжинірингу є актуальним у всьому світі. Це зумовлено тим, що у сучасних умовах мінливості ринкового середовища, постійних технологічних змін та жорсткої конкуренції, знайти вільну економічну нішу підприємствам все складніше. Через глобалізацію економіки виникає значна кількість конкурентів, які можуть вводити на ринок нові продукти та послуги. Перед господарючими суб'єктами постає надважливе завдання, не тільки реконструювати систему функціонування, але й удосконалити адаптаційні механізми для досягнення конкурентоспроможності на зовнішньому та внутрішньому ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Засновниками методології реінжинірингу являються М. Хаммер та Дж. Чампі. Саме вони вперше ввели поняття «реінжиніринг» на початку 90-х років. З початком епохи глобалізації та комерційного використання Інтернету ідеї реінжинірингу набувають популярності серед найбільш успішних компаній. Вивченням питання реінжинірингу займаються й вітчизняні вчені: О. Виноградова, М. Черненко, Т. Пуліна та інші, які у своїх наукових працях розглядають сутність терміну «реінжиніринг бізнес-процесів», проводять порівняльний аналіз різних трактувань даного поняття.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У працях науковців не розглядаються про-